

متوکل با امام هادی علیه السلام

امام هادی علیه السلام در مدت اقامت اجباری اش در سامرا، به ظاهر زندگی آرامی داشت، و متوکل می‌خواست ضمن نظارت‌های کلی و تحت کنترل گرفتن، وی را در نقش یکی از درباریان درآورده و از ابهت و عظمت آن بزرگوار در چشم مردم بکاهد...

امام هادی علیه السلام در مدت اقامت اجباری اش در سامرا، به ظاهر زندگی آرامی داشت، و متوکل می‌خواست ضمن نظارت‌های کلی و تحت کنترل گرفتن، وی را در نقش یکی از درباریان درآورده و از ابهت و عظمت آن بزرگوار در چشم مردم بکاهد.

طبرسی می‌نویسد: متوکل سخت در تلاش بود تا شخصیت امام را نزد مردم پایین آورد. (1)
مسعودی مورخ مشهور نمونه‌ای از برخوردهای امام با متوکل را اینگونه آورده است:

به متوکل گزارش دادند که در منزل امام هادی (علیه السلام) ادوات جنگی و نامه‌هایی از شیعیان به او وجود دارد. او دستور داد تا عده‌ای از سربازان و مأموران - نابهنگام و غافلگیرانه - به منزل امام هادی (علیه السلام) حمله برند. وقتی وارد خانه شدند، ایشان را در اطای که زیرانداز آن از شن و ماسه بود تنها یافتند، در حالی که در را بر روی خود بسته، لباسی پشمینه بر تن کرده، رویوشی بر سر انداخته و آیاتی از قرآن در مورد وعد و وعید را زمزمه می‌کرد.

"کجا رفت آن چهره‌ها که با ناز و نعمت پرورش یافته و مقابل آن‌ها پرده‌های گرانبه‌ای نازک آویخته بودند. هنگامی که این سؤال از آن‌ها می‌شود، قبرهایشان از طرف آن‌ها جواب می‌دهد: آن چهره‌ها هم اکنون محل آمد و شد کرم‌های لاشخوار شده‌اند."
حضرت هادی (علیه السلام) را در همان حال نزد متوکل آوردند. وقتی امام هادی (علیه السلام) به مجلس متوکل وارد شد، او جام شرابی در دست داشت، متوکل آن حضرت را در کنار خود جای داد و پیاله‌ای به طرف او گرفت و گفت: بنوش. امام عذر خواست و فرمود: گوشت و خون من تا به حال با شراب آلوده نشده است. آنگاه متوکل خواست تا آن حضرت شعری که او را به وجد و نشاط آورد برایش بخواند. امام فرمود: کمتر شعر می‌خوانم. اما متوکل اصرار ورزید و آن حضرت این اشعار را برایش خواند:

باتوا علي قتل الأجدال تحرسهم غلب الرجال فما تنفعهم القل
و استنزلوا بعد عز من معاقلم فأودعوا حرقاً يا بئس ما نزلوا
ناداهم صارخ من بعد ما قبروا أين الأساور والتيجان و الحلل
أين الوجوه التي كانت منعمة من دونها تضرب الأستار و الكلل
فاصفح القبر عنهم حين سائلهم تلك الوجوه عليها الدود تنتقل
قد طال ما أكلوا دهرًا و قد شربوا و أصبحوا اليوم بعد الأكل قد أكلوا
و طالما عمرّوا دورًا لتحصنهم ففارقوا الدور و الأهلين و انتقلوا
و طالما كنزوا الاموال و اذخروا فخلفوها علي الأعداء و ارتحلوا
أضحّت منازلهم قفرا معطلة و ساكنوها إلي الأجدات قد رحلوا

"بر بلندای کوهها شب را به سحر آوردند، در حالی که مردان چیره و نیرومندی از آنان پاس می‌دادند، ولی آن قله کوهها برایشان سودی نبخشید."

"از پناهگاه‌هایشان پایین کشیده شدند و در زیر خاک سیاه قرار گرفتند و چه بد جایی را برای رحل اقامت برگزیدند."
"پس از آن که در قبرهای خود قرار گرفتند، فریاد زنی بر آن‌ها بانگ زد: کجا رفت آن بازوبندها، کو آن تاج‌ها، و کجاست آن زر و زیورها."
"کجا رفت آن چهره‌ها که با ناز و نعمت پرورش یافته و مقابل آن‌ها پرده‌های گرانبه‌ای نازک آویخته بودند."
"هنگامی که این سؤال از آن‌ها می‌شود، قبرهایشان از طرف آن‌ها جواب می‌دهد: آن چهره‌ها هم اکنون محل آمد و شد کرم‌های لاشخوار شده‌اند."

عمل ناپسند دیگری که متوکل انجام داد این بود که امام را واداشت تا مانند رجال دربارش از قبیل وزیران و امیران، نیروهای نظامی و دیگر اطرافیان، لباس‌های فاخر بپوشند و خود را در بهترین شکل و قیافه بیاراید و مانند دیگران در رکاب متوکل - که سوار بر اسب حرکت می‌کرد - پیاده راه برود. "عمرهای دراز، خوردند و آشامیدند و اکنون پس از آن همه عیش و نوش، خود خوراک کرم‌ها شده‌اند."
"چه بسیار کاخ‌ها ساختند که آن‌ها را در بگیرد، ولی سرانجام آن کاخ‌ها و عزیزان خود را وا گذاشتند و در گذشتند."

"چه بسیار اموالی که روی هم انباشته کردند، ولی آن را برای دشمنانشان بر جای گذاشتند و زندگی را بدروید گفتند."
"عاقبت نشیمن‌گاه‌های آنان به ویرانی گرایید و به حال خود رها شد و ساکنان آن کاخ‌ها به سوی قبرهایشان شتافتند."
امام هادی (علیه السلام) با این اشعار، تمامی حاضران را تحت تأثیر قرار داد؛ حتی شخص متوکل از کثرت گریه صورتش خیس گردید. آنگاه خلیفه دستور داد بساط شراب را برچینند. سپس دستور داد امام را با احترام به خانه‌اش بازگردانند. (2)

عمل ناپسند دیگری که متوکل انجام داد این بود که امام را واداشت تا مانند رجال دربارش از قبیل وزیران و امیران، نیروهای نظامی و

دیگر اطرافیان، لباس‌های فاخر بپوشند و خود را در بهترین شکل و قیافه بیارایند و مانند دیگران در رکاب متوکل - که سوار بر اسب حرکت می‌کرد - پیاده راه برود. تنها کسی که از پیاده رفتن در برابر خلیفه مستثنی بود، "فتح بن خاقان" وزیر کینه‌توز وی بود که او نیز مانند متوکل سواره می‌رفت. این وضع، برای امام بسیار دشوار و غیر قابل تحمل بود. به دنبال همین ماجرا بود که آن حضرت به خواندن "دعای المظلوم علی الظالم" توسل جست. (3)

متوکل همچنین اصرار داشت تا امام در مجالس بزم او حضور داشته باشد و طبیعی است که از این طریق بهتر می‌توانست آن حضرت را - که امام شیعیان و پیشوای پاک‌مردان بود - تحقیر کرده و از دیده‌ها بیندازد و پیروان او را از اطراف ایشان پراکنده سازد، چنان که متوکل خود اعتراف داشت: مقاومت امام مانع از آن گشته که بتواند او را در بزم شراب حاضر کند. (4)

متوکل همچنین اصرار داشت تا امام در مجالس بزم او حضور داشته باشد و طبیعی است که از این طریق بهتر می‌توانست آن حضرت را - که امام شیعیان و پیشوای پاک‌مردان بود - تحقیر کرده و از دیده‌ها بیندازد و پیروان او را از اطراف ایشان پراکنده سازد، چنان که متوکل خود اعتراف داشت: مقاومت امام مانع از آن گشته که بتواند او را در بزم شراب حاضر کند. امام هادی علیه السلام در سامرا از چنان شخصیت والا و عظمت روحی برخوردار بود که همگان در مقابل ایشان فروتنی نشان می‌دادند و ناخواسته در برابرش تواضع کرده و برایش احترام ویژه‌ای قائل بودند. (5)

متوکل در آخرین روزهای زندگی خود تصمیم گرفت آن حضرت را به شهادت برساند. ابن ارومه می‌گوید: در آن روزها به سامرا رفته بودم. دیدم متوکل امام هادی (علیه السلام) را به دست سعید حاجب سپرده و می‌خواهد به قتل رساند؛ اما متوکل دو روز بعد - همانگونه که امام پیشگویی کرده بود - شبانه مورد حمله ترکان قرار گرفت و در خانه‌اش - در حالی که در بستر خود آرمیده بود - به قتل رسید. بدین ترتیب امام از چنگال وی رهایی یافت. (6)

سرانجام امام هادی علیه السلام پس از تحمل مرارت‌های بسیار برای حفظ و ترویج اسلام ناب در سوم رجب سال 254 هجری به شهادت رسید.

مرقد مطهر این امام همام در سامراء کنار فرزندشان امام حسن عسکری علیه السلام مامن شیعیان و عاشقان‌شان می‌باشد.

پی‌نوشت‌ها:

1- اعلام الوری، ص 438.

2- مروج الذهب، ج 4، ص 11.

3- مسندالامام الهادی (علیه السلام)، صص 186-191.

4- کشف الغمه، ج 2، ص 381.

5- همان، ج 2، ص 398.

6- همان، ج 2، ص 394.

برگرفته از تحلیلی از زندگانی امام هادی علیه السلام، باقر شریف قرشی.